

Úvod do pedagogiky

Co Vás čeká aneb přehled témat přednášek...

Přehled témat

1. **Pedagogika jako věda – dělení, vývoj a současné postavení**
2. **Výchova, vychovatel a vychovávaný – základní činitelé výchovného procesu**
3. **Základní pedagogické kategorie, metody a prostředky výchovy a převýchovy**
4. **Základy zkoumání v pedagogice I – obecné postupy**
5. **Základy zkoumání v pedagogice II – nejdůležitější metody**
6. **Vzdělávací systém v České republice**

Přehled témat

7. Alternativní a reformní školství ve světě a v ČR I
8. Alternativní a reformní školství ve světě a v ČR II
9. Alternativní a reformní školství ve světě a v ČR III
10. Alternativní a reformní školství ve světě a v ČR IV
11. Soudobé vzdělávací teorie
12. Základy učitelské profese (pedeutologie)

Pořadí témat, eventuálně jejich obsah se může měnit podle aktuální situace...

Něco málo k seminářům...

- ▶ Semináře budou zaměřeny na konkrétní a praktického rozpracování vybraných témat.
- ▶ Realizovány budou formou výstupů studentů, kteří si dané téma dobrovolně vyberou. 😊
- ▶ Cílem je vytvoření základní orientace ve vědním oboru pedagogika.
- ▶ Vedoucí semináře: dle rozvrhových akcí

Úvod do pedagogiky

Téma číslo 1 – Pedagogika jako věda

Co tedy pedagogika je?

- ▶ V dnešní době se jednoznačně jedná o samostatný vědní obor se svou metodologií, publikacemi a vědeckými pracovníky.
- ▶ Nebylo tomu tak vždy – původně součást filozofie, samostatně až od 2. poloviny 19. století – J. E. Purkyně znovuobjevil spisy J. A. Komenského – postupná krystalizace vědy (stále probíhající).

Pedagogika je...

- ▶ vědou o výchově a vzdělávání.
- ▶ Člověk je na přežití vybaven jen velmi slabě – vyžaduje dlouhé období péče a výchovy, přenášení kultury, norem, tradice, hodnot z generace na generaci.
- ▶ Socializace.
- ▶ Kulturní transmise.
- ▶ Interiorizace.
- ▶ Osvojování společenských rolí.

Anebo pedagogika je také...

- ▶ „zkrocení stáda mladých barbarů, kteří vpadli do civilizace.“

Co dělá pedagogiku vědou?

- ▶ Rozvinutý systém výpovědí (odůvodněné, ověřené, potvrzené, dokázané).
- ▶ Specifická vědecká aktivita.
- ▶ Dosažená úroveň institucionalizace.
- ▶ Etický kodex (závazné pro všechny, kdož se chtějí stát členy komunity).

- ▶ Dynamická věda založená na kriticky reflexivním poznání.

Jaké ambice si tedy klade?

- ▶ Věda **vysvětlující** (odpovídá na otázky co a jak) nebo **fenomenologicky deskriptivní** (příčinná vysvětlení, porozumění výchovným jevům) nebo věda **normativní** (hledání odpovědi na otázku, jaké má výchovné působení být)????
- ▶ Boj mezi **empiricky popisnou** a **normativní vědou**.

Pedagogika není izolovaná...

- ▶ Po celá staletí byly koncepce výchovy (a pedagogika) pod vlivem ideologií, náboženství, autorit.
- ▶ Vědní profil a rozvoj pedagogické teorie nejsou nezávislé na zcela exaktních výchozích definicích...
- ▶ **Pedagogika vždy podléhá době a jejím potřebám (proměna paradigmat)!!!**

Proměna charakteristických rysů a prvků výchovy v její historii:

Výchova jako...

- ▶ zdokonalování lidských bytostí či rozvíjení jejich skrytých vnitřních dispozic směrem k dokonalosti,
- ▶ příprava k plnému žití,
- ▶ příprava jedince k převzetí a plnění společenských požadavků a úkolů,
- ▶ proces vštěpování a osvojování lidské kultury,
- ▶ převod společensko–historické zkušenosti z generace na generaci,
- ▶ příprava k osvojení společenských rolí,
- ▶ formování osobnosti v intencích zájmů společnosti,
- ▶ prostředek k harmonickému rozvoji osobnosti (kalokagathia).

Proměna charakteristických rysů a prvků výchovy v její historii:

Výchova jako...

- ▶ proměna vnitřních struktur osobnosti prostřednictvím změn ve vnějších podmínkách,
- ▶ proces adaptace,
- ▶ příprava pro specifické aktivity a pro práci,
- ▶ příprava pro tvořivý vztah k světu,
- ▶ interpersonální interakce,
- ▶ organizované institucionální působení,
- ▶ průprava k sebevýchově,
- ▶ specifická lidská aktivita....

A pak si vyberte....

A to prý není pedagogika teoretická věda, která se zabývá definicemi („žvanírna“)...☺

Čert aby se v tom vyznal....

Dělení vědního oboru pedagogika

- ▶ Základní pedagogické disciplíny
- ▶ Hraniční pedagogické disciplíny
- ▶ Aplikované pedagogické disciplíny

Základní pedagogické vědy

- ▶ **Obecná pedagogika** – obecně teoretické základy vědy, pojmosloví
- ▶ **Metodologie pedagogiky** – kvantitativní a kvalitativní metody empirického zkoumání pedagogických jevů
- ▶ **Dějiny pedagogiky** – studium vývoje pedagogických idejí, koncepcí
- ▶ **Srovnávací pedagogika** – analýza výchovných a vzdělávacích systémů různých zemí

Základní pedagogické vědy

- ▶ **Didaktika** – zabývá se vzděláváním
- ▶ **Teorie výchovy** – analýza výchovných činností z hlediska formování různých stránek osobnosti
- ▶ **Speciální pedagogika** – výchova a vzdělávání jedinců postižených (vrozené či získané nedostatky duševní či tělesné) – psycho, tyflo, somato, etopedie...
- ▶ **Pedagogická diagnostika** – zkoumání projevů a výsledků žáků

Hraniční pedagogické vědy

- ▶ Pedagogická psychologie
- ▶ Sociologie výchovy
- ▶ Ekonomika vzdělávání
- ▶ Školská statistika
- ▶ Kybernetická pedagogika
- ▶ Školní zdravotnictví a školní hygiena
- ▶ **Školský management**
- ▶ Dramatická výchova
- ▶ Artefietika
- ▶ **Sociální pedagogika**
- ▶ Pedagogika osobnostního a sociálního rozvoje
- ▶ Environmentální výchova
- ▶ Multikulturní výchova

Aplikované pedagogické vědy

- ▶ Z hlediska vývojových stádií:
  1. Předškolní pedagogika
  2. Primární pedagogika
  3. Pedagogika SŠ
  4. Pedagogika VŠ
  5. Andragogika
  6. Gerontopedagogika

Aplikované pedagogické vědy

- ▶ Z hlediska společenských oblastí:
  1. Průmyslová a zemědělská pedagogika
  2. Pedagogika podnikového vzdělávání
  3. Pedagogika volného času
  4. Pedagogika masově sdělovacích prostředků
  5. .... a mnoho dalších

Aplikované pedagogické vědy

- ▶ Z hlediska výchovných zařízení:
  1. Předškolní pedagogika
  2. Školní pedagogika
  3. Pedagogika mimoškolní (rodinná výchova, pedagogika dětských organizací, pedagogika dospělých, vojenská pedagogika)
  4. Andragogika a gerontopedagogika

Další („nezařazené“) obory

- ▶ Oborové didaktiky
- ▶ Teorie mravní výchovy
- ▶ Teorie náboženské výchovy
- ▶ Teorie estetické výchovy
- ▶ Hudební či výtvarná pedagogika
- ▶ .... vlastně co Vás napadne. 😊

Pedagogika kolaboruje i s dalšími vědami:

- ▶ Filozofie – dlouho byla součástí této vědy
- ▶ Historie – k pochopení současnosti musíme znát minulost (dějiny pedagogiky)
- ▶ Biologie – studium CNS, hygienické normy
- ▶ **Psychologie** – studium osobnosti, zákonitosti učení, vývojové stupně
- ▶ Sociologie – výchova je sociální jev – sociologie výchovy
- ▶ + estetika, etnografie, ekonomie atd.

Vědecké zázemí

- ▶ Vysoké školy, vědecké ústavy (Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání při PF UK)
- ▶ Katedry pedagogiky (samostatné nebo s psychologii) jsou součástí pedagogických fakult – celkem 9 fakult
- ▶ Katedra pedagogiky
Pedagogické fakulty UJEP

A o čem to dneska bylo? 😊

- ▶ Vymezení pedagogiky jako vědního oboru
- ▶ Základní problémy s konstituováním pedagogiky jako vědního oboru
- ▶ Definice výchovy – jasné vymezení nebo zmatení jazyků???
- ▶ Členění vědního oboru pedagogiky
- ▶ Spolupráce pedagogiky s dalšími vědními obory

Příště uvidíte...

- ▶ Vymezení výchovy jako předmětu zkoumání pedagogiky a základní lidské činnosti.
- ▶ Různé typy výchovy a výchovného působení na osobnost člověka.
- ▶ Základní koncepce výchovy.
- ▶ Osobnost a postavení vychovatele a vychovávaného jako základních prvků výchovy.
- ▶ Typy výchovných stylů a sebevýchova.